

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

*Mari Carmen Azkune Arrate
Giputxanekue*

*Markina-
Xemein,
Bizkaia (1928)*

Aurkibidea

Biografia

1928. urtean munduratu zen "Giputxanekue"neko Mari Carmen. Aita Azpeitiko Lasao auzoko Gallegi baserritik etorri zen Markinara eta bere ama Urberuaga auzoko Olazarrekoa zen. Umetan Okerra kalean bizi ziren eta gerora Zehar kalean, "Giputxanekue" taberna zuten bertan. Bere aita frontoiko tabernaren ardura ere bazuen; hori dela eta, gazterik hasi zen tabernako beharretan. Gerra garaian, erasoak hasi zirenean, Munitibarreko baserri batera joan ziren familia bi, baina Gernikako bonbardaketa egunean etxe hura erre zuten eta Mendatarra joan ziren. Herrira bueltatzerakoan, beraien etxea hustuta aurkitu zuten eta aitonaren etxera joan behar izan zuten. Soldadutzara Markinara joandako nafar familiadun beasaindar batekin ezkondu zen. Kaletarra izanda, garai bateko kaleko giroa eta kontuak oso ondo gomutatzen ditu.

Zintak

MAR-009

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-10-01
- **Iraupena:** 59 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin
- **Transkribatzailea(k):** Gisasola, Karmen - Larrañaga Gisasola, Xabier - Goiria Mendiola, Nerea

MAR-010

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-10-01
- **Iraupena:** 43 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Aita azpeitiarra eta ama Urberuagakoa

- **Erref:** MAR-009/002
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:01:00. **Bukatu:** 00:03:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Kale Okerran jaio zen baina lehenengo gomuta Zierkalekoa du, hiru urterekin joan baitzen hara bizitzera. Aita azkoitiarra eta ama Urberuagakoa. Aita 13 urterekin etorri zen Markinara. Hark arropak ekarritako paineloa gordetzen zuen duela gutxira arte. Zelan ezagutu zuten elkar aita eta ama.</p>

Transkripzioa

-Jaixo eingo nintzen, hor, kalle Okerra. Ze, Ziarkalia, hiru urtegaz-edo, neure gomutiek Zierkalian dauket. Baiña jaixo-jaixo, Okerra.
-Ta, zure ume, ume sasoie-ta, Zierkalian pasa zendun?
-Bai, Zierkalian. Neure gomutan, hantxe urte bi edo hiruz-edo, jun giñen. Ta, hirurok -hiru neba-arreba ga-, jun giñen jaixota, "la calle Okerra".
-Eta, nungoak euku zenduzen zuk, ama ta aitte?
-Nire aitte, giputxe, Azpeittikue, de Lasao. Eta ama, Markiñekue, de Urberuaga. Azpilza, beheratxua, "caserío" Olazar. Oin, ha etxie botata da ta barrixe einde dauke.
-Zure aitte ta ama, baserrittarrak izenda, kalera?
-Bixek baserrittarrak. Nire aittek urten eban etxetik, hamahiru urtegaz. Ama ta aitte barik geldittu zen. Eta, han geldittu zen, neba nausixe eta bera, kala. Hamahiru urtegaz, esaten eban. Ta, pañolo bat euken, ama gurik, errekuerdotzat gordeta euken. Hantxe ekarri zittule beran erropak-eta. Ia zenbat erropa izengo zien! Ta, ez dakit; haixe, pañuelue gordeta neuken baiña, nun danik. Ez tot topau, ha, nun danik.
-Azpeittiarra, ta Markiñen amaittu eban?
-Bai. Bera ebillen biherrien mendixetan, arbolak botaten. Eta, ez dakit ba, zelan, eingo zin. Bai, pentseten tot baserrixe, Antzabaleko baserrixera jun zala, apopillo edo, lo ta jan-edo. Han hori, mendixek botaten euzela. Eta, handixeik beheko baserrixen bizi zen gure ama-ta. Hangoxi zan-ta. Eta bestie, han apopillo-edo, ba handixeik edo itxurie.

2. "Txarritan", eskolara joan barik

- **Erref:** MAR-009/004
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:04:50. **Bukatu:** 00:05:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Taberna zuten etxean; eta, eskolatik itzulitakoan, alde egiten zuen,

ezentzun eginez amari, horrela lanik ez egiteko. Sarri egiten zuen "txarritan": eskolara joan beharrean, jolasera.</p>

Transkripzioa

- Bueno, ta zu hori, kalekoa izenda, Ziarkalekoa-eta, ze gomutaten dozu umetakoa? Zelakoa zan lehen hau ingurue?
- Ha ingurue? Bueno, gu ondo ibiltten giñen. Gu, eskola jun, te eskolatik etorri te, gurin tabernie euen. Ta tabernie... bihera ein biher zan /bizen/. Ta, eskolatik etorri te, ze eitten genduen? Merixendi hartu, te kala. Ta, ama guriek: "Mari Karmen", kala. Guk, ez-entzune. Fregau, siketu, te zozer eiñ, ein bizen; ze, orduen ez euen lababajillaik eta holakoik. Ordun, eskun ein, biher zan /bizen/. Eta, deitze eusten baiña nik, gortute, kalera. Ze, ostontzin jun ezker etxa, "no hay salida". Pentsau bez! Ta, ba, lagunak geunkezan ta lagunekin, kala. Eitten genduzen geure. Oin, ez ta eitten. Bueno, ez ta eitten, jun, jun barik askotan hamen be, gelditzen die. Baiña lehen, txarritan esaten gontsen, eskola jun barik.

3. Eskolaren leku-aldaketak

- **Erref:** MAR-009/005
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:05:52. **Bukatu:** 00:07:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Sarri aldatu zen eskolaz. Ospitalera joan zen lehenbizi, gero Kaleko eskolara, eta azkenik oin jubilatuek dauden lekura.</p>

Transkripzioa

-Ta, ez jata /etxatta/ sekulo ahaztuko. Baten be, ondiok gaztiek, e! zemat urte euko genduzen? Lelengo jun giñen, ospittela, eskola. Gero, ospitteletik kaleko eskola. Kaleko eskolie, oiñ lehen Correos egonda, ba? Hantxe euen atzeko partien, eskola bat mutillena; ta, aurrekuen, neskena. Ta, haraxe juten giñen. Ta, gero hortik, jun giñen, oin jubilauek badaz ba? Haraxe. Jubilauetan egon giñen eskolan, han be.
- Zer dala-ta, hor hainbeste kanbixo?
- Ospittela. Txikixek eote zien. Txikixek ez euen ostontzien. Ta, gero hamen bestien. Gero, hor kendu eiben. Hortik kendu ein zittuen. Dan-danok, etxe barrixe-edo, bai. Bai, barrixe eiben ta haraxe jun giñen danok.

4. Eskolan adin ezberdinekoak batera

- **Erref:** MAR-009/007
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:07:30. **Bukatu:** 00:08:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Batera ibiltzen ziren adin ezberdinekoak. Bera ez ez ikasle ona izan. Bazuten, oster, lagun bat ikasi gabe dena jakiten zuena.</p>

Transkripzioa

- Eta, eskolako ze gomuta daukezu?
- Ona. Bueno, ordun ez zan oingo kontuik. Ordun maistra bat edo maixo bat. Ta, danak beragaz. Hasi txikixena ta nausixena arte. Ez euen besteik. Orduen bat. Ta, oiñ bai. Oin badaz primero, segundo-ta. Ni, eskasa izen nitzen estudixetan. Nire lagun bat zan, demasa Guada. Ez takit, hamentxe bizi de oin, lehen Zaragoza ezkondu zan baiña. Oin, hementxe bizi de. Ta ha, ha beti, sekulo ez euen ha, estudixetan. Gu beti, dale ta dale. Hak, sekulo bez! Ta, dana jakitten eban. Preguntoton otsen /preguntototsen/, ta dana jakitten eban; guk ezebez. Batzutik bestera, zelako aldie dauen! Guk, eitten gendun ahalegiñe!

5. Maistrak apopilo etxeetan

- **Erref:** MAR-009/008
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:08:28. **Bukatu:** 00:10:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Maistrak erakutsitako kantua kantatzen du. Maistra bat zamorarra izan zuen. Apopilo egoten ziren etxeetan. Baten seme-alaben zehaztasunak.

Transkripzioa

- Ta zertzuk ikesten zenduezan ba?
- Han, e... Maestra bat euki genduen... Harek kantetan erakusten oskun: "Con el ringiringiringi" ta esaten zittuen: "Que lleva la boticaria"...
- Zelan da hori?
- "Con el ringiringiringi, que lleva la boticaria, parece que va diciendo...". Horrek gauzok ahaztu be ez die eitten, e!
- Ta andereñue nungue zan? Hamengue ez...
- Zamora. Ha bai. Beste bat be euki genduen, hau hobie zan, e? Baiña ha ez dakit nungue zan.
- Ta maistrak eta nun bizi zien?
- Apopillo egoten zin jeneralin. Bat egon zan, "que era muy buena", hor Itxulapikoneko, oin be Itxulapikoneko denda da... ta hantxe eon zan, nik pentsetan dot /pentsetot/ honen Itxulapikonekuen ama ta aitten etxien, eurekin egon zala pentsetan dot nik. Beste bat egon zan, Herminia edo ez dakit zelan eban izena, ha Xemeinen, "donde Oiarzabal". Baiña horrek hilde daz, ta haren semie Elgoibarren bat, eta Kuban beste bat, ta monja beste bat. Baiñe nik pentsetan dot harek be hilde egongo diela ya. Derrigor, "son muchos años", gure aldien zaharrak, nik larogeta bat, asike derrigor hilde egon biher dabe /bidabe/ harek.

6. Partikularrean

- **Erref:** MAR-009/009
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:10:01. **Bukatu:** 00:11:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Ez zitzaion eskola gehiegi gustatzen, baina amak partikularrera bidaltzen zuen 14 urte bete eta gero. Kaleko jende asko joaten zen partikularrera.</p>

Transkripzioa

- Ta ordun eskola zu, halanda be, gustora joaten ziñen?
- Bai, bueno... Niri sekule ez jata /etxata/ gustau estudixetaik. Niri puntue eta gantxillue ta horrek bai, baiña ostantzien... no, no, no! Niretzako ez zan. Baiña eskolatik urten genduen hamalau urtegaz edo. Baiña partikularra beti. Nik partikularretan ikusi dot...! Ama gurik ezegaittik be ez eban nahi izeten, bueno... Partikularrin ibiltten giñen.
- Hamalau urte eta gero?
- Bai. Maritxu Oruntzegaz ta berorren lehengosiña bat, Juanita. Deuston bizi de oin. Egon zan ba, delegaue, Agirre? Haren andrie. Kafekue zan. Begoña Kafeko, ha ezautuko zenduen? Haren aitzie. Begoña hil zen, baiña ha... larogeta lau edo eukiko dittu Juanitak, baiña bizi de. Ze ondiok ez da denpora asko ikusi nebala.
- Ta partikularretara joatie normala zan?
- Bai, asko juten zan. Ba... asko? Asko ez, baserrixen ta ez, baiña kalien bai. Kalien jentiek eitten eban ahalegiñe. Larregi ez gendun ikesi, baiña bueno...

7. Puntua eta gantxiloa gogoko

- **Erref:** MAR-009/010
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:11:22. **Bukatu:** 00:12:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

<p>Puntua eta gantxiloa gustura egiten zituen, josi ez hainbeste. Sestaon egon zen josten ikasten. Markinako beste lagun bat ere bai.</p>

Transkripzioa

- Esaozu jostie ta gustetan jatzule...
- Hori bai! Jostie ez jata /etxata/ gustetan hainbeste, baiña josten ikesi... egon nitzen urtebete Bilbon. Baiña jostie ez hainbeste, baiña puntue eta gantxillue bai. Hori asko! Sobrekamak eta... Baiña, gurien ez dau balixo sobrekamie gantxilluek... han da ganbaran!
- Biloba: Iñok ez dau nahi.
- Zuk ez dozu nahi?
- Biloba: Guk badaukeu bat. Nik etxin beti euki dot, e!
- Gantxilluaz einda... Ba, neuk be bai. Baiña nire alabiai ez jako /etxako/ gustetan, ta hala! "Pues no te gusta"... kendu eta kittu!
- Ta josten nun ikesi zendun?
- Bilbon... Sestaon!
- Ta zelan ba hara arte? Hurrau ez zan egon?
- Egongo zan, baiña, hori, lagun bat euen ude guztixetan gurea etorten zana, Klara, zuk ez zendun ezautu... Ez, asko, urtie die hil ziela be, Klara

ta Eleuterio. Harek etorten zien. Ta harek haraxe ta haraxe. Berak eingo ebala berba, Araceli zan izena, harek eingo ebala, ta haraxe jun giñen. Ziriaka be hantxe egon zan ikesten. Ziriaka... tia bat euken Sestaon. Bai, Ziriaka be hantxe egon zan. Ziriakak denbora gehixa eingo ban, nik urtebete ein neban.

8. Giputxaneko Taberna

- **Erref:** MAR-009/012
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:13:20. **Bukatu:** 00:15:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Lan asko egindakoa da tabernan. Santa Eufemia egunean erromeria-lekuan jartzen zuten taberna. Beti eguraldiari begira. Gero arratsaldean frontoiko tabernara lanera, hura ere eurek erabiltzen baitzuten. Giputxaneko Taberna zen euren. Orain ere hala deitzen da.</p>

Transkripzioa

-Ni, ikesten egon nintzen Bilbon. Ta, ostontzien ba, etxien. Gurien, tabernie, frontoien. Aitte gurik hartzen eban. Ta, Santa Eugeni egunien, Santa Eugenien. Eta, bezperatik ze eguraldi dan begire. Ordun, ez eun kotxeik hara gora eruteko. Eta, erute zien, zelan esango dotsut /esangotsut/? Behixekin ez, idixekin eruten zien geuzak. Ta, eurixe bazan, ba alperrik zan jutie. Ta, gora begire. A, jun ein biherko dou /bikou/ ba! Ta, danien eitten gendun bihera. Tabernie etxien. Gero, Santa Eugenia. Ein han, eguardixe pasau artien. Markiñan jan zeozer, frontora. Gu, biherrik barik ez gara gu. -Ta, frontora zer, frontora...?

-Tabernie euen frontoien; ta ha, be. Han, hartute euken gure aittek. Ha, be. Geuk bakarrik ez gendun eitten, e! Ekarten zittuen neskak holako egunetako bai.

-Tabernik, ixenik-edo baeuken?

-Giputxanekue. "Del Guipuzcuano, taberna del Guipuzcuano".

-Del Gipuzkuano deitzen zan?

-Bai.

-Ta, Giputxanekoa esango otson jentiek, ta oin, be bai.

-Oin, be bai. Neuk be, nire gizona taxisti izen zan, baia nik sekulo bez Mari Karmen "la del Guipuzcuano", danak haxe esaten doste. Ta, haxe zan da!

-Bai. Josuk be esaten dau, berak umetan galdotzen eutsienin, ia bera nungue zan, berak Giputxanekue, esaten ebala.

-Giputxanekue, Giputxanekuek. Ta, ointxe be bai.

-Baiña zeure aittegaittik?

-Bai. Eurek ipiñi eben, "taberna del Guipuzcuano. Así que" gero, Giputxanekuek. Pentsau bez, besteik. Ta, ointxe be bai. Gehixa entenditzen dabe Giputxanekue, besteik baiño.

-Zuen, ezizena be, hori izengo da? Zuri be, jentiek holan...?

-Giputxanekue. Neuk be bai, e! Telefonotik-eta: "¿quién eres?", "Mari Karmen la del Guipuzcuano". Haxe da, gure desizena.

9. Andrak barra atzean, baina aurrean ez

- **Erref:** MAR-009/013
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:15:33. **Bukatu:** 00:17:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Jaten ematen zuten tabernan. Berari ez zitzaion mostradorean egotea gustatzen, ahizpari, oster, asko. Andrak egoten ziren mostradorean taberna askotan, baina bezeroen artean gizonak ia bakarrik. Txarto ikusita zegoen andrak tabernara sartzea.</p>

Transkripzioa

- Tabernan, ze biher eitten zendun han sasoi?
- Ba, jaten emoten eben, asike, jaten emon, mostradorien egon... Niri neuri ez jatan /etxatan/ asko gustetan mostradorin egoti. Gurien aitziai bai, bueno! Nik nahixa neban fregaue ein han egon baiño, baina nire aitziek ez, bueno! Harek ez! "A aquella le gustaba mucho, mucho, eh!".
- Biloba: Alabik be holantxik eitten dau oin. Mostradoran atzin.
- Baitte, baitte. Asko balixo dau harek, e!
- Jaten nortzuk joaten zien, bihergiñek, edo?
- Bihergiñek be bai, ta pasun etozenak be bai. Lehen danak hamendik etorten zien. Apopilluk be eukitten genduzen.
- Ta barran? Barran be bai?
- Geuk, dana.
- Ta andrazkoak ondo ikusten ebiezan gizonezkoak barran?
- Hamen bai. Lehen bai, behiñipein. Oin be bai. Neskak be iguel-iguel egoten die. Sakrisenien be neskak egoten die.
- Lehen andrazkoak ez ziren egoten tabernan, ta...
- Hamen bai, e! Nire denporan beti egon die. Egon zien Sakrisenien, han be alaba bi. Semie be baeuen, baiña semie fabrikan, biherrien. Alaba bi egoten zien.
- Baiña barra kanpokaldien diñot...
- A! Kanpokaldien gizona ixixe dana. Andrazkorik ez. Hori argi itxi!
- Biloba: Baina dendie be bazan zuena. Tabernie ta dendie be bai.
- Ez. Gero ipini [zen]. Tabernie kendu ta dendie ipini. Nire aitziek ipini eban.
- Ta andrak bakarrik barra barrun egoten zien?
- Bai. Baiña kanpuen andra gitxi. Oin bai! Oin gizonak beste. Gaiñera ondo begittantzen jata. Baiña lehen txarto begittuten zan hori.

10. Ardoa eta kopak, edari nagusiak

- **Erref:** MAR-009/014
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:17:39. **Bukatu:** 00:20:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Ardoa edaten zen gehienbat, eta kopak. Alondigatik ekartzen zen ardoa.</p>

Alondigaren arduradunen izenak. Zahagia ekartzen zen handik. Botilakoa
Cune ezagutu zuen bakarrik.</p>

Transkripzioa

-Eta, lehen zer edaten zan, holan jeneralien?
-Ardaue. Oingo moduen, horrek-eta, kopie, kopak. Gehixen, kopie.
-Ta, nungo ardaue ta, eukitten zenduen?
-E?
-Ardaue, nundik ekarten zenduen?
-Hamendik, Ontzu egote zan, bat. Alondegie euken non esango dotsut?
Kanpantorrie baiño pixkat honuntzatxua.
-Xemeiñen?
-Ez, hamen. Kanpantorrie, han bistan dauena? Han, dauena? Han da, kanpantorrie. Haren azpixin, pixkat ezkerreta.
-Oin e, hori dauen lekun-edo? Relojeruk dauken lekun-edo?
-Ez, honuntza. Bai, udaletxian azpixin. Oin, ez dakit han ez dauen “Alcohólicos Anónimos” edo zeozer. Ta, han euen, Alondigie. Ta, han ipinitte euen, Eusebio Iturbe. Pepita Ramonan, -zuk ez dozu ezautzen-, aittitte? Zelan esango dotsut? Zuk, Pepita ez dozu ezautzen baiña haren lobie, bai: Yolanda, Sakrisenekuaz ezkontute dauena. Ba, haretxen aittitte izengo zan, Ramon, bai, haretxen aittitte egoten zan. Eta, harek hartzen eban ba, batarkarte baban Alondigan, egoten zan Ontzu, ta Campos. Ondarrun euken harek be, aiuntamentu azpixin edo ez dakit nun euken. Eta, hantxe ekarten zittuen. Haretzek emoten eben.
-Eta, ardau zer, zaragixen-edo?
-Zaragixen. Bueno, enbotellaue be, bauen. Orduen, nik ezautu naban “Cune”. Nik besteik ez naban ezautu. Ta, ostontzien, zuk esan dozu, zaragixe. Hobiaue edo txarraue, zaragixe.
-Eta, zenbatekoak izeten zin? Zenbat litro-edo?
-Nik ez takitt harek zenbat litro euko eban zaragixek. Baiña harek, bastante eukiko zittuen, e! Ez dakit zenbat.
-Ta, etxerako be, saltzen zenduen, jentientzako ta?
-Bai, bai, bai, bai, bai.
-Horrek, ya, botillak?
-Bai. Eurek ekarten eben katxarrue ta bai.
-A, eurek ekarten eben botillie?
-Bai, eurek ekarten eben.

11. Markinako tabernak

- **Erref:** MAR-009/016
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:20:48. **Bukatu:** 00:23:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Kafetegiak eta gozotegiak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Sacris, Sebastian, Teodoro, Itxuarte... tabernak, eta Beranekua eta Toldope kafetegiak. Beranekoa dotorea zen, eurak ez ziren sartzen. Pilotariak-eta hara joaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Ta, ze beste taberna egon zan, holan?
- Hamen egon zien: Sakris, Sebastian eta geu.
- Sebastian, ordun be bazeuen?
- Bai. Sebastian, han oin dauen lekuen, ez. Han, ezkerreta. Elorzanekuk bizi die, ba? Hantxe euen Sebastian. Bai.
- Gaur egun be esistitzen da, ataa kontuek.
- Han, ez ta, oin e, aurrien da, han.
- Ta, zer gehixau, Sebastianekoa, Sakristau?
- E, denporan...
- Sakris, bai, baiña horregaittik da, Sakristauan, edo?
- Sakris, Sakris.
- Sakristauen zozer? Bai, zeoze bai.
- Ez dakit.
- Ta, zein gehixa?
- Ta, Teodoro be bai: Onaindia. Marielin te, aitte ta ama. Ta, zein besteik? Ez naz. Hori, kale Okerrien. Ta, Sakris...
- Guenkalin, ezta?
- Ez dakit nik zelan deitzen daben. Ha, kallejora, kallejoien. Sakris, ta Juanita, ta oin bizi die, ba, goixen. Juanita nire lagune, haren azpizen euen, eta, lelengo pixuen.
- Maritxuk, hori euki eban lekun ordun?
- Bai, konfitterixie edo egon zan. Bai, gozotegixie. Ta, bestie bai, Ittuarte be bai. Ittuartenekuek, oin botata da etxie baiña oin dendie dauen lekun, aurrien euen etxe bat, eskaillera batzuk euezan, eta han euen, Ittuarteneko tabernie. Ez naz akordetan gehixa.
- Ta, kafeterixek?
- E?
- Kafeterixek?
- Kafeterixe, Veganekue ta Toldope. Ademas kafeterixaik ostontzien, nik ez dot pentsetan. Baiña Veganekue ta horrek, elegantiek zien. Gutzeko, “allí no había entrada”. Bueno, egon bai baiña geu, jun ez. Ze, han, pelotarixek-eta eoten zien-ta. Pelotarixek, haundixek zien. Ene, gure Mari Karmenek, urten ein dau ostabe. Han, doie-ta. Ha, ha, harek bueno, bueno, pelotarixek etorten zien udan-ta, “aquellos eran elegantes”. Ta, praka zurixekin-ta jarritte, zurixek edo, kremak edo, elegantik. Ta, ba, gutzeko lekuik ez euen han. Egon, esan otsutena, bai, baia geu ez giñen atrebitzen.

12. Anis kopak eta gaseosa

- **Erref:** MAR-009/018
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:24:21. **Bukatu:** 00:25:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Kafetegiak eta gozotegiak

Laburpena:

<p>Anis kopak ere ematen zituzten gozotegian. Gaseosa erosten zuten egiten zuten lekuan. Karamelo txikiak beste leku batean.</p>

Transkripzioa

- Ta, horretan orduen, ze egoten zan, kafie da zer gehixau emoten ben?
- Anise, “copitas de anís”. Ta, ba, ez takit. Egunez, refreskue, limonadie zan

asko. "Unas limonadas", kristelezko botellak. Ta, kanikie, "dra!" Gora juten zan; sakatu holan, ta Legarranien. Ta, Legarrana jun ezker, merkia. Ta, ba, Legarrana. Han ein eitten eben Legarranien... Ta, gu haraxe juten giñen. Han, egoten zan, ha. Hantxe hartu merkia zalako ze, zine bat euen hor, gure etxian onduen, en Ziarkalia, ta haraxe juten giñen. Pezeta bat edo, emoten eutsuen ta, "caramelos pequeños" emoten euskuen, Euleterionien, hainbeste. Txikixek, horrek ebaki haundixe, ta gero, kortien gelditzen zien harek, txiki-txikixek emoten zittuen.

13. Txikiteo giroa

- **Erref:** MAR-009/020
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:26:28. **Bukatu:** 00:27:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

<p>Jende askok txikiteatzen zuen orduan iluntzetan eta domeketan. Taldetan. Eguerdian ez hainbeste.</p>

Transkripzioa

- Ta, lehen tabernara buelteta, lehen holan, txikiteruen giroa ta hori, zelan izeten zan, txikiteo kontue? Zu, tabernan egoten ziñenien?
- Ona. Orduen, jente askok txikiteete eban; oin ez. Baiña orduen bai, e. Ordun asko, buenooo!
- Holan kuadrillak...?
- Goxien, kuadrillak. Goxien e, igual hainbeste. Domeketan, bai, e. Baiña ordun zapatuen be, bihera eitten zan; oin, ez. Baiña ordun zapatun be, bihera. Ta... Gabien o illuntzien, asko. Oin ez da, lau katu, katu bakarrik.
- Ta, ze, beti taberna bardiñek ta beti kuadrilla bardiñek?
- Bai, jeneralin bai, e! Bai, geu lagunek izeten giñen moduen hiru-lau, ba harek be, euren kuadrillan, beti.
- Baia andrak andrakaz ta gizonak gizonaz?
- Bai, bai.

14. Alargunduz gero betiko hilda

- **Erref:** MAR-009/021
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:27:21. **Bukatu:** 00:28:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak

Laburpena:

<p>Elizan andreak alde batean eta gizonak beste batean jesartzen ziren. Mantila nola jantzen zuten. Meza luzeak. Alargunduz gero betiko hilda. Beti beltzez jantzi behar. Jantziak tindatu egiten ziren. Amamari jantzi bakarra ezagutu zion.</p>

Transkripzioa

- Elixan be, andrak alderdi batien ta gizonak bestien. Bizi guztixen. Oin, danak alkarraz baiña orduen, ez. Ta, orduen mantilliaz, mantilli burun dala. Ta, hiltzen zanién bateroren bat, enterrare. Hor, daukaz gordeta, nik. Mantilla txikixe, hamen da haundixe, beraua. Bai. Orduen be, bueno.
- Ta, mantillie ez eukindde edo?
- Ez, ez, ez. Ba, erositte mantillak. Bai. Neuk, ein ez.
- Zelakoak izeten zin lehengo mezak?
- Luziauek oinguek baiño.
- Baiña, asko kanbixeu da hori be.
- Asko kanbixau, bueno! Konpletamente kanbixau de. Meza nausixe oin be, pixkat luzetxuaue izeten da, e. Ni, haraxe jute naz baiña luzetxuaue izeten da, mezie.
- Ze, lehen be, esan dozu, andrak alderdi batien, gizonak bestien...?
- Bestien.
- Jantzkeri be, diferente, ezta?
- Bueno, alargundu ezkerro, betiko hilde zaz. Ta, urten bez, ta jantzi baltz; ta, kendu bez. "Ya está".

15. Lutoaz bi urte

- **Erref:** MAR-009/023
- **Iraupena:** 0:04:33. **Hasi:** 00:29:17. **Bukatu:** 00:33:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:

<p>Bi tindategi zeuden Markinan eta haietara eramaten zituzten arropak. Ondarroan ere baziren tindategiak. Lagun baten kasua kontatzen du: ahizpa hil zitzaionean, urtebetez zinera joan barik egon zen, lutoaz urte bi, urtebetez beltz-beltz eta hurrengo "alivio"a, medio-lutoa. Garizuma guztian ezin zen dantzarik egin.</p>

Transkripzioa

- Ta, erropak-eta, ze eitten zien, tinteu edo?
- Batzuk tintau ta beste batzuk. Baiña gurin, amama ta, ni ez naz ondo akordetan. Neu akordetan naz, josten nebillela, txaketa bat josi neutsen. Amak neure amak esanda. "Ein, ein biher jako /bijako/ amamai te ein ein biher jako /bijako/". Baiña ostontzien, sekulo barrik ez notsen ikusi nik. Beti, bataz. Beti, bataz.
- Ta, zuekin bizi zan amama edo?
- Ez, Olazarren. Olazarren. Ta gero, han geldittu zen, beran seme bat: Pedro. Ta, ezkondu zan ha, Iturrango alaba bataz. E, zera, Jeronima. Ta, ha kuttaue, txarto juten zan; burutik ibiltten zan, txarto. Ta, hainbeste ume euki zittuen, ta umie eukitten ebanien, beti ondo euen. Ta, famelixe eukitten eban "y, ya se fastidió". Euki zittuen sei-edo. Bat, hil ein zen. Ta oin, Mari Karmen, Mari Tere, Rosita, Begoña, Maritxu, Agustina...
- Danak neskak?

- Mutil bat. Ta, bera da, Olazarren.
 -Hombre, maiorazku!
 -Ha, be, Pedro. Ha, be, Pedro. Ez, maixorazku ez dot pentdetan danik.
 -Gizon, mutil bakarra bada?
 - A, bai, hori bai. Mutille, bakarra. Bera bakarrik. Eta, berak be, mutil bat euki dau. Ta, neskak, hiru.
 - Beno, ta lehen, erropaka zibil garella-ta, hori, tinteu eitten ziela batzuk, ta nun tintetan zenduezan?
 - Tintorerixan.
 - Nun, euen?
 - Bat euen, oiñ e, oin be, garbitzeko tintorerixi-edo garbitzekue, Antiguan... Eta bestie, Goiogananeko azpixen. Oin, Elenak bauke ba, jostenekue?
 - A, bai?
 - Hantxe.
 - Ha, Goioganekeuena zan?
 - Guk, hamentxe. Ondarrua be, juten giñen baiña. Ondarruen beti egon die bi edo, bai. Baiña, beti hamentxe, tintau. Nik neuk, aittitte ta amama lantxeik, ez naban ipini. Gero, hamen bizi gariela, bai. Hamen ziela ama ta aitte, ta orduen, bai baiña ostontzin...
 - Zenbat denpora, ama ta aitttegaittik?
 - Ama, “en el año ochenta”; umie baiño pixkat aurreratxua. Lobie, hil jakun hamahiru hilabeteaz eta ha, baiño aurreratxua.
 - Ta, zenbat denpora eon biher zan /bizan/ lutuaz?
 - Nire lagun baten aitzie hil zen Juanita. Sakriseneaz ezkonduete dauena, Josefina. Mari Tereaz, ta ibiltten zan, nire aitziaz ta, Josefita. Ta, ha, hil zen hamalau urtegaz-edo, pentseten dot izen zala. Ta, ha, hil zanién, haren haren aitzie, Juanita eon zan, ziñera jun barik urtebetien. Ez dotsen / etxotsen/ izten etxien lutue. Ta, eongo zan, lutuaz urte bixen bai. Igul eongo zan “de alivio”. Izeten zan gero, iguel urtebeten baltz-baltz “y luego, alivio”. Oin, ez da holakoik!
 - “De alivio”, zer zan?
 - “Alivio” zan ba, medio-lutue. Gonie, baltza ta iguel ba, blusie, zurixe-edo. Ba, hoixe. Edo erropie, baltzaz ta zirixaz edo, estanpaué edo, zeozer.
 - Ta, ama ta bazin hiltzen ziñek?
 - Baltz-baltz, urte bi.
 - Urte bi?
 - Bai.
 - Ta, jantzaik ein barik?
 - Bai, [arrime ze]. Ta, oingo moduen Aste Santuen-ta, “los siete semana”s, zazpi aste, ez zan juten ziñera be, ta inora bez. Pasietan Markiñen, zelaire jun, zelaire jun ta hantxe pasieü.
 - Karnabaletaik Aste Santuta? osea hortxe...
 - Ez. Bai, bai, da Karnabala hasten zan, Aste Santu pasaten zanin, orduntxe. Orduntxe ostabe.

16. Bizikleta alkilerrak

- **Erref:** MAR-009/024
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:33:50. **Bukatu:** 00:34:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

<p>Ondarroara joaten ziren. Berak bizikleta zuen, baina jende gehienak alokatu egiten zuen. Askok Urberuagan, merkeagoa zelako. Haraino oinez joan, alokatu eta Ondarroara.</p>

Transkripzioa

-Ta gero, junerie, izeten zan Ondarrua, isten oskuenien bizikletan. Nik, bizikletie barrixe erosi osten, ta bizikletan. Ostontzin euen alkilau eitte zien hor: oin da, pelukerixie Miren Lore? Haren pelukerixan euen, alkiler bizikletak. Ta, konpondu-ta eitten zittuen Pedro Balenziagan aittek eta amak. Eta, beste bat euen Urberuan. Ta, Urberuan merketxuaua izeten zan ta oiñez juten zien Urberua. Alkilau han, ta Ondarrua. Ta, bueltan han itxi, te etorri oiñez. Hamen ez da.

-Ta hori, bixikletan alkilerra, normala zan, ezta?

-Bai. Zeiñek euen noberana? Gitxik. Hoixe bai, gitxik.

17. Jaunei eta abadeei txapela kendu paretik pasatzean

- **Erref:** MAR-009/026
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:35:02. **Bukatu:** 00:37:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:

<p>Aitaren denboran txapela kentzen zen jauntxoan eta abadeen parean pasatzean. "De usted" tratamenduaz. Aitari ez zitzaion gustatzen.</p>

Transkripzioa

- Ta, orduko denporetan hamen Murganeko familixie, "vamos a decir", horrek euen aitte, don José María. Ta, Gaitanenekuek. Eta, gizona, txapela kentzen otsen parin zanien. Oseake, harek. Abadiai, be bai. Oin abadik be, geure modukuk die. Oin ez ta holakoik.

- Oin, txikiteun ibiltzen da-ta.

- Ba, bueno! Ta, bazkarik edo aparik bada be bai.

- Ta lehen, berba be, diferente, ezta?

- Bai, "de usted"-edo, lehen. Bueno, hori usarixue da. Ze, nire gizonak, beran aitte ta amai "de usted" trataten otsen /tratatotzen/.

- Berori?

- Bai.

- Bai, baiña erderaz?

- Erdera, amak euskeraz eitten eban baiña aittek gitxia. Ta, erderaz, "de usted". Ta, gurin hemen be, Jesusek nire aittai, "de usted". Gure aittek: "Bueno!", plantete zan. "Baiña aitte, usarixue daukela, horrek, "de usted" tratetako!" Baiña, ez jakon /etxakon/ gustetan; hori, ez dala konfixantzixe eukittie ta bueno. Ez jakon /etxakon/ gustetan.

- Eta, zuek Markiñen hori, abadieri, ta medikueri, ta?

- "De usted" danei, e. Han "lo único de tú", Juan Carlos be, plantau zanien. Ostantzien, don Manuel ta don Domingo zien. Nebak zien, Motrikotik etorritte, hona. Ta, horrexek bixok ezautu genduzen lelengo. Gero don Domingo hil zen ta nik pentseten dot, gero etorriko zala, un tal Zalazar. Bai, Karlosenekue zan horren famelixie. Venganeko aurrien bizi zien, han

[...] Ezkiñi eitten dau ba, etxiek? Hantxe. Oin, bankue dago azpizen; hantxe, bigarren pixuen bizi zien.

18. Elizan eta eskolan erdaraz

- **Erref:** MAR-009/027
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:37:05. **Bukatu:** 00:39:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

<p>Apaiz gehienek erdaraz egiten zuten. Mutrikuko seme batek ere beti erdaraz. Mezak eta dotrina erdaraz, eskola bezala. Ez zieten euskaraz egiten uzten eta jo egiten zituzten. Maistra guztiak erdaldunak ziren. Munitibarrera joan ziren gerra denboran eta han egin zuen komunioa.</p>

Transkripzioa

- Baiña medikuai-ta, erderaz?
- Erderaz. Nik pentseten dot, don Domingok, euskeraz be, baekixen; ze, ha, basarri guztixetan ibiltten zan. Baiña nik pentseten dot, don Manuelek, entendidu ta hori eingo eban, Motrikoku zan-ta. Baiña, jakin ostontzien, nik ez dot pentsetan. Erderaz daki harek dana.
- Ta, orduen zuek mezatan-eta, elizako kontutan-ta, dana erderie ibiltten zuen beti?
- Denpora askun, bai. Oin, ez, e. Oin, dana euskeraz baiña lehen-lehen, bai.
- Bai?
- Hombre!
- Ta, mezak eta?
- Erderaz, erderaz dana.
- Erderaz.
- Ta, eskolie be, erderazkue dakigu. Ez doskuen izten euskeraz eitten. Emoten oskuezan ederrak.
- A, bai? Euskeraz eittiarren-edo?
- Eurek ez ekixen-ta. Maestrak, ez ekixen ta harek ez eben nahi.
- Zuek, zuen artien be, ezin zenduen?
- Geure artien be, asko ez. Guk, hantxe ikesi gendun erderaz, derrigorrien ikesi genduen. Maestra danak erdaldunek, e! Ni neuk, ez dot pentsetan euki dotenik, maestra bat euskeraz dakixenik. Dana erderazkue. Bai, guk ez dogu Auki.
- Eta, dotriña kontuek?
- Ha be erderaz. Nik, ointxe ikesi dot neure artien euskeraz errezetan. Nik, bizi guztixen erderaz ein dot.
- Ta zeñegaz ikesi zendun dotriñie?
- Bueno, dotriñie be emoten oskuen maestrak. Baiña eskolie, Xemeiña be, juten giñen. Ni neuk, komunioie ein naban Munittibarren. Bai.

19. Munitibarrera gerra denboran

- **Erref:** MAR-009/028
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:39:16. **Bukatu:** 00:42:22

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Bonbak jausten ziren Markinan eta, beldurtuta, Munitibarreko baserri batera aldatu zen familia. Jende asko bildu zen etxean. Munitibarko bonbardaketa. Aita seme ezinduaren bila motorrean joan zenekoa.</p>

Transkripzioa

-Ba, haraxe jun giñelako. Zenbat denpora egongo giñen gu ba, famelixa bi? Ze, bonbak botaten hamen, ei zittuen. Kalamuatik botaten zittuen bonbak. Ta, bat, gu giñen, txintxurrien. Txintxurrie, esaten geuntsen, harrix e ipiñi, ta kuadruk ein, te txintxurrien Karmengo aurrien, elixa azpizen. Eta, haraxe bota eben bonba bat. Ta ni, sustau ein nitzen total, itxurie. Ze, don Manuelek esan eotzen gizonai, osea aittai, ba, hamendik Markiñetik atara ein biher nabela; ze, ostontzien txarto nauela. Eta, ordun ze eiban aitte guriek? Jun, Munittibarra. Ha, ba, baserri morukue-edo, bakizu. Oin baiño basarri gehixa behinik pein. Ta, hamen baiño. Ta, jun giñen, e. Hantxe, hartu eban etxe bat, eta jun giñen, geu famelixie. Ta, aittitte, nere aittitte, inbalidue zan, erreumakin inbalidaute. Eta ha eta tia bat hil zana Ameriketari, Estefana, gero hona ekarri eben, baiña hantxe hil zen. Eta han jun giñen. Eta gero, euker nire aitte lagun bat, Trosky esaten otsena, Jose Mari. Iguada Muñoz, da Lucía Muñoz, ta aitte. Ta, harek be, harek be, geure etxa. Bera, ama da Jose Mari, Lorenzo... bost, harek izengo zien, bost ume. Jose Mari, Lorenzo... “no, esos dos”. Ta gero, Lucía, Iguada... Horretxek izengo zien. Lau, izengo zien. Harek be, haraxe. Ta, hantxe topau, jun giñen. Ta, zemat denpora eingo gendun? Askok ez. Harek, bonbardeau eiben, ze soldauak allegau zien, hainbeste ta bonbardeau. Bonbardeau ebenien, ama gurie etorri zan hara, ze ostontzien, tiagaz euezan gu, han. Ta, etorri zen, ama hara. Ta, bonbardeue hasi zani, hartu Mari Tere, nire aittie ta ni, ta jun giñen kamiñuen aurra. Mutillie etxin gelditu zen. Aittitte ta tia Estefana. Ta gero, itxurie, aitte gurie hamendik, han, bonbardeetan, ta Gernike bonbordeetan euela, “el día del bombardeo de Gernika”, eta zer ein eban? Hartu motorra -gure aittek euker, “una Harley”, sindekarraz-. Ta, hartu eban, ta jun zen itxuri, hara. Hartu lepuen aittitte “porque aquel no podía andar”, sartu Harley-nen, ta jun giñen, osea, Gernike partera, Mendata partera jun giñen gu.

20. Munitibarretik Mendatara

- **Erref:** MAR-009/029
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:42:22. **Bukatu:** 00:44:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gero Mendatara joan ziren. Kanpandorrean ezkutatuta bonbardaketa denboran. Gernikako bonbardaketa egunean, hamaika markinar arbolape batean. Lo-lekua topatzeko komeriak. Semeen bila aita.</p>

Transkripzioa

- Eta han, Mendata partien, klaro, bonbardeue be, gure etxie, geu bizi giñen lekue total erre zan bonbardeuen. Ta, gu jun giñen lelengo errefujixora. Bueno, “como refugio”. Han, ez euen ezer baiña elixa, kanpantorra. Han, egon giñen. Gero, handik oiñez, bueno, hartu giñuzen anbulantzixa batek. “No me acuerdo”, ez jata /etxata/ ahazten. Ta, esaten dabe gerrie, ez dakixe zer dan gerrie! Jun giñen hara, ta jun giñen, bonbardeue: “bro-bro-bro”, abioiek etorten zien. Batzuk, etorri te beste batzuk, jun, “el bombardeo de Gernika”, orduntxe egunien. Batzuk, eta gu geuezan arbola baten azpizen, hamaike junteu giñen Markiñekuk. Zelan juntau leikez hamaike, han? Arbola baten azpizen, kamiño onduen? Zelan agertu leikez hameike? Ta, bakizu zein zien? Bestiek, Goiagananeko famelixie: Gómez, “los de Gómez”. Bueno.

- Ta, Mendatan hori?

- Mendatan. Ta gero ba, lo ein biher gabien nun o nun, ta han be, ba, jun baserri batera, aitte gurie itxurie ta, ba ez ekixen harek zein gazen gu, te ez otsen emon. Beste bata jun, te bapez! Gero, Matea, zuk ez dozu ezautzen. Baiña oin, Barakaldon bizi da Matea. Aittek baietz, oherik ez eukela, baiña koltxo batzuk edo zeozer topauko dabela, ta zeozer ingo dabela; lastue edo zeoze botako dabela ta, ba, behiñik peiñ, barruen. Ta, halantxeik haretzek hartu, bonbardeuen. Baiña orduen, ha, zan estutasune! Geu danok etxien ta mutillek falta. Muñozenak be bai, te guriek; guri, bat falta. Aitte gurie ostabe, Munittibarra, harek topetera. Baiña motorran zaparradie entzun banien gurien mutillek, nire nebiek, derrepente urten ein eban kamiñora: “hamen gagoz, aitte, hamen gagoz aitte!” Ta, buelta ein, hartu ha, Lorenzo ta bestiek be alkarragaz ein auezan, , hartu, te danakin etxa. Gero handik ba, Markiña.

21. Mendatatik Markinara

- **Erref:** MAR-009/030
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:44:53. **Bukatu:** 00:46:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

<p>Etxea hustuta aurkitu zuten etxeratu zirenean, herriko jendeak lapurretan eginda. Nola edo hala lortu zituzten bizitzeko behar ziren gauzak. Gerra berriz pasatzea baino nahiago luke hiltzea.</p>

Transkripzioa

- Markiña etorri giñen, Markiñen ez euen ezer. Gure etxie, etxe zaharra, dana hustute. Dana hustute. Ta, etorri jakon bat, eskelie ete da? Etorri jakon bat, ta esan oskun: “eiba, Ama Birjiñie neuk eroan naban ze, hauxe be ostontzin erun ingo otsuen-ta”. Hor dauken aparador gaiñien. Ta, holan nozkue da hori, kutxauoi apurtute-ta? Ta, ekarri eban ta Fulanok erun dau hauxe, Benganok hau, kontuek konteta. Herriko jentie, dana eroan ebena ta gu, ezebe barik. Ta, etorri giñen, Txorixana. Hamen baserrix, Txorixanekue? Hor, horkue zan nire aittitte. Horkotxie zan. Ta, haraxe etorri giñen. Ta, gero ba, ez genduken zeaz mudau be. Han, dana erre, hamen dana kendu, ezebe barik. Ta, emon oskun honek, lekue emon oskuen lo

eitteko-eta ba, egun batzuk. Hori be, zeozer ein artien. Gero, etxie garbittu edo zeozer ein artien. Ta, emon oskuzen izerak, emon, sldu, izerak Barkiñenekuek. Barkiñenekuekin, haretxekin zeozer ein, ta halantxeik ein genduen geure denporie. Baiña gerrie ta atzera. Nik, ha, pasau baiño nahixa dot, bueno, bueno, bueno. Ez dot nahi hil baiña derrepente hiltzie nahixa dot. "Yo aquello no quiero pasar". Hoixe ez. Ha harek estutasunek. Arbola azpixen-ta, "ta-ta-ta-ta-ta". Kotxe danak markau zittuen, ta guri, ezebe ikutu ez. Bateri bez.

- Suertie?

- Bai. Bateri bez.

22. Batzokia

- **Erref:** MAR-009/032
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:48:24. **Bukatu:** 00:50:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

<p>Osaba bat Santanderren egon zen kartzelan. 'Trosky' ezizenekoa kartzelan hil zen. Bazen batzokia Markinan. Euren etxean bi boto ei zeuden, nazionalistena eta karlista; tabernariak zirenez, ondo egon behar denekin.</p>

Transkripzioa

- Eta, hemen Markiñen egon zan, herriko jentin artien enfrentamentoa? Batzuk, eurek francotarrak zielako edo karlistak edo republikanuek eta?
- Bueno, nik ez dakit hori zelan izengo zan, edo ez dot. Baiña, gurien be, tio bat, nirie, egon zan kartzelan. Santanderren egon zan. Ta, hori gure aittan lagune be, hori be ez dakit nun, nun kartzelan. Hantxe, hil zen. Hori, Guada ta, hantxe. Bai. Hantxe hil zen.
- Trosky, esaten otsien...
- Trosky. Bai, hantxe hil zen haxe be. Baiña, egongo zan baiña ni, gaztie nitzen ta nik.
- Eta, holan batzokixek-eta? Batzokirik-eta, egon zan hemen edo?
- Batzokixe, bai e. Batzokixe, beuen. Foteroko lelengo pixuen eon zan batzokixe. Hori akordeten naz.
- Eta, ezer paseu jakon batzokixeri, nazionalak sartu zienien?
- Ez, ez, ez, ez. Ez, hori oin be, oin ez, oin botata barrixe ein dabe baiña, ostontzin behie, igul-iguela euen.
- Ta, karlistan zentrarik-edo errepublikanuena-edo? Ez?
- Ez takit nik. Nik bakarrik dakit, gurien boto bi izeten zien. Hori, akordeten naz. Ze, ama gurik esaten eban: etorri da Gaitanenekue botuan eske. Hari, batek eitten otsen. Ta, bestie, bestiei.
- Zuen negoziXu euen da?
- Bai. Gurien danei ein biher. Hoixe beroi.

23. Ilea ebaki eta euskal izena aldatu zigor gisa

- **Erref:** MAR-009/033
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:50:12. **Bukatu:** 00:52:17

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Zigor gisa ilea moztu zieten bi emakumeren izenak. Euskarazko izena zutenei aldatu egin zieten, Josebe zena Josefina izango zen handik aurrera. Maistrek kargu jartzen zuten.

Transkripzioa

- Eta, holan zuk entzunde euki zendun igual, umie ziñenin, baiña ez zara akordako. Ba, gerra sasoién jentieri eiñiko umillaziñoak-eta. Ba, askotan ba, honeri edo ulie ebaitzie...
- A, bai. Hilde daz harek. Ulie, ebai. Bai. Klementiñanekue, neska zaharra zan. Nik ez dakit hari, zegaittik ebai leitxon ulie. Baiña, bai. Erun, esaten eben, oin badeuke ba, [...] batek, han ofizina, Urlo?
- Urlo.
- Haraxe kantera erun, kanterie zan ha, ta haraxe kantera erun, te ulie ebai, te bixabonin behinik peiñ ulie ebaitte. Hori, te beste bat, zelan euen izena, harek? "De Cazaliz, la mujer de Cazaliz, beste bat". Baiña, ez naz akordetan izena.
- Ta, holako kastigiek-eta, egote zien asko?
- Nik, ostontzin kastiguik-eta, haxe, ulie ebai. Ni neu, ostontzien ez naz neu, enaz akordetan.

24. Markinako kartzela

- **Erref:** MAR-009/035
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:53:06. **Bukatu:** 00:54:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Arretxinagan zegoen kartzela. Baina preso politikorik ez du ezagutu. Emakume bati jatekoa eroatera joan ohi ziren.

Transkripzioa

- Ta kartzelarik hemen, Markiñen?
 - Kartzelie bada, baiña.
 - Nun euen?
 - Kartzelie? Arretxiñan. Hor Arretxiñara zoiezan bittartin harrizko etxe bat da eta hantxe egoten zan kartzelie.
 - Baia gizonana? andrana?
 - Danena. Kuartue, goidxen kuartuek daz. Nik ezautute deuket hori ta jatekue erutera joaten giñen. Baiña sekulo politikiegaitzik ez dot...
- Akordetan naz baten han juten nintzena, baia harek familidxie euki eban ta ez dakitz ba nik jaidxo zanién hil edo zer, kuestiñoie da kartzelara ekarri eben, eta haretxeri jateku eruta. Kartzeleruk egoten zin ta haretxeri emoten gontsen, baiña juten giñen.

- Tabernatik?
- Bai. Juten giñen.

25. Guardia Zibilen jaia

- **Erref:** MAR-009/037
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:55:12. **Bukatu:** 00:57:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

<p>Jeneroa erosten zuten guardia zibilek herriko denda eta tabernetan, eta gero banatu egiten zuten euren jaian. Herriko jendea joaten zen antolatzen zuten erromeriara. Ez ei zegoen gorrotorik. Beti errespetutxo ematen zieten, baina joaten ziren. Haien umeak ere besteekin batera hazten ziren.</p>

Transkripzioa

- Ta, Guarda Zobillen jairik-edo, zuk ezeutu dozu iñoiz?
- Bai, hori bai. Bai ta tabernetan tabernetan, ta dendetan, ta jeneru eruten eben, ta gero ha errepardidu eitten eben. Baiña, jentie jun eitten zan, e! Hamen ez euen, holako...
- Ta, ze jai-edo egote zan ba, nun-edo?
- Erromerixie, euren etxe aurrien, gabien.
- Lehena hori, bertoko jentie, soñu juten-eta?
- Bai, bai, bai, bai. Hamen, ez euen orduen gorrotoik-eta gauzeik e!
- Ta, kuartelera erromeritten?
- Danak haraxe, dantzan eitta. Pozik gaiñera, jun be. Guri, ez doskuen asko izten baiña. Bueno, Ahalegiñe ein gendun, geuk be.
- Ba, orduen Guarda Zobilekaz-eta, tratu ona eukitzen zenduen zeuek herrikoak?
- Bai, bai, bai, bai. Baiña, beti Goarda Zobile beti errespetotxue, ezta? Baiña bai. Beti emoten dotsu. Baiña, jute giñen. Taberneruek ardaue ta bestiek, galletak eta bestiek beste gauze bat, eta, bai. Gero, meza nausixe eote zan ta gero emote ben, ba, ez dakit, ardaue edo ze emongo ben? Gu, ez giñen horreta juten baiña.
- Beittu, hori nok esango ete eban gu Pilarika ospatuten hor kuartelera joan ta erromerixe e? Bai, bai. Ta, nundik etorten zin, nungo mutillek izeten zien?
- Beti, kanpokuek.
- Pentseten dot, santanderinue zala hori, Maritxune.
- Santanderinue zan. Baiña, hori be bai, pentseten dot nik, asturianuk be, eon ziela batzuk. Ez naz akordetan hori baiña. Oin haren lagunek, Bermejo zin. Danakin, e! Nahi dot esan, haren umiek, ez euen. Danakin, hamen herrixen danakin.
- Umik bai.
- Bai, bai, bai, bai. Umiek, danak alkarrekin. Oingo kontuik, ez euen orduen.

26. Aguazil bakarra, baina errespetua sortzen zuena

- **Erref:** MAR-009/039

- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:58:05. **Bukatu:** 00:59:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:

<p>Aguazil bakarra zegoen kalean, baina errespetu handia sartzen zuen. Beste bat Arretxinagan. Nor zen herriko aguazila. Gaizki aparkatzen ez ei zuen sekula lagatzen.</p>

Transkripzioa

- Gero, beste bat euen, Padarra. Gero, eon zien horrek bixok. Lelengo, bata hamen ta bestie, Arretxinan. Baiña Arretxinakuk, urten be ez eban eingo, ez dakit. Baiña gero, Markina-Jemein ein zanien, hori bai, Padarranekue be, hamen eote zan. Ta, bixek hamentxe. Bai “aque! Aquel” bizikletak-eta, kotxiek-eta, oin dauzen moduen danien, aparkau, disko haundixe, ezin leixela aparkau-te, hantxe aparkaute. Ta, kalera, kotxik oin ipintten eittuzen modun-ta, han itxi? Ez euen holakoik. Pentsau bez! E, deskargetako, itxiko otsen, baiña gero?

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-09-09

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com